

Hva skjer med pengene i Melhus?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Melhus' økonomi fant. Og funnet er alvorlig: Melhus kom **verst ut av alle 38 kommunene i Trøndelag** i 2024, og måtte til og med låne penger for å klare lønnsutbetalingen.

145 mill.

så stort var underskuddet i 2024
— det verste i hele Trøndelag.
Mer enn kommunen hadde
planlagt å bruke

140 mill.

kommunen måtte bruke av en
«kassakreditt» (en kortsiktig
nødkasse) bare for å klare lønna i
februar

5,5 %

så lite er det igjen på
sparekontoen — nær halvert
siden 2020. Nesten ingen reserve
å falle tilbake på

Tenk på kommunen som en husholdning: Melhus er en familie i vekst — flere barn, større hus — men uten oppsparte penger i bakhånd. Et år sprakk budsjettet kraftig, særlig på de største regningene: eldreomsorg og helse. For å dekke det måtte familien tømme over halvparten av sparekontoen på ett år, og en måned måtte de til og med bruke kassakreditten på brukskontoen bare for å betale ut lønna. Huslånet er allerede større enn en hel årsinntekt. Nå må de stramme inn — ikke fordi de vil spare smart, men fordi de er nødt.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, kommunens egne rapporter, kommunerevisjonen og lokalpressen). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Melhus bruker mindre enn forventet på nesten alt — men det er ikke en god nyhet

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange eldre trenger mer omsorg, en med mange barn trenger mer skole. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Melhus' faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	42 mill. mindre	Drives langt under forventet — men sprengte likevel budsjettet
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	39 mill. mindre	Nesten doblet avstand fra året før
Grunnskole	11 mill. mindre	Under forventet — men karakterene er greie
Sosialhjelp m.m.	11 mill. mindre	Lå litt over året før, nå godt under
Barnevern	10 mill. mindre	Under forventet
Administrasjon («byråkratiet»)	5 mill. mindre	Under forventet
Barnehage	3 mill. mer	Eneste område over forventet — og det krymper

Hvorfor dette ikke er en god nyhet: Vanligvis betyr «bruker mindre enn forventet» at en kommune driver nøkternt og smart. Men i Melhus er det motsatt. Kommunen brukte ikke *lite* fordi den styrte stramt — den brukte lite fordi den **ikke hadde råd til mer**, samtidig som regningene likevel ble større enn budsjettet. Med andre ord: tjenestene er ikke billige fordi de er effektive, men fordi pengene rett og slett ikke strakk til.

Regnestykket viser altså en kommune som driver under forventet nivå på nesten alt — men det er en **tvangstrøye, ikke et veivalg**. Den virkelige forklaringen ligger ikke i tallene over, men i hva som skjedde med styringen av pengene. Det forteller vi om på neste side.

Saken som forklarer krisen: kommunen mistet kontrollen på regningene

Hvordan kan en kommune både bruke *mindre* enn forventet og samtidig gå på et kjempeunderskudd? Svaret ligger i hvordan pengene ble styrt — særlig i helse og velferd, kommunens største og dyreste område.

- **Budsjettet sprakk — uten at politikerne fikk vite hvor mye.** Kommunerevisjonen (Revisjon Midt-Norge) gransket pengebruken i helse og velferd i 2024 og kom med en knusende rapport i januar 2026. Konklusjonen var hard: merforbruket var **større enn det politikerne hadde fått beskjed om**. Lokalavisa oppsummerte det slik: «millionavvik ble skjult». Dette er kjernen i hele krisen — det var en **styrings- og rapporteringssvikt**, ikke bare dyre tjenester.
- **For mange ansatte etter pandemien.** Under koronatiden ansatte kommunen mange flere i helse og skole. Da pandemien var over, ble bemanningen aldri redusert igjen — og fortsatte å koste penger år etter år. Det er en viktig grunn til at regningene ble større enn budsjettet.
- **Kontrollutvalget stilte kommunedirektøren tolv krav.** Etter rapporten krevde de folkevalgte blant annet realistiske budsjetter, bedre oppfølging når noe sprekker underveis i året, og kontroll på bruken av vikarer og overtid. Med andre ord: rydd opp i selve styringen.

Kort sagt: Melhus-krisen handler ikke om at kommunen sløser eller har for dyre tjenester — de drives tvert imot under forventet nivå. Den handler om at kommunen **mistet oversikten over egne regninger**, særlig i helse og velferd, og at en pandemi-opplåst bemanning aldri ble tatt ned igjen. Det er her det finnes rom for å gjøre ting bedre: ikke ved å kutte enda mer i tjenestene, men ved å få orden på styringen.

Dette er grunnen til at kommunen nå er under **hard ekstern kontroll**. Når de folkevalgte må stille tolv konkrete krav til administrasjonen, er det et tydelig signal: tilliten må gjenopprettes, og det starter med ærlige budsjetter og bedre oppfølging gjennom året.

Ingen sikkerhetsnett — og lån større enn en årsinntekt

5,5 %

sparekontoen
(«disposisjonsfondet») målt mot
årsinntekten — lavt, og nær
halvert siden 2020

103 %

kommunens lån er større enn en
hel årsinntekt — høyere gjeld enn
de fleste sammenlignbare
kommuner

~140 mill.

av oppsparte penger må brukes
opp i 2025–2028 bare for å dekke
underskudd

Her er den ærlige historien. Noen kommuner har en stor sparekonto eller et «arvefond» fra et gammelt kraftsalg å lene seg på når det blir trangt. **Det har ikke Melhus.**

Sparekontoen er nesten tom

Disposisjonsfondet — kommunens sparekonto — er redusert med rundt 124 millioner kroner siden 2020, og utgjør nå bare 5,5 prosent av årsinntekten. Også her kom Melhus «verst ut av alle kommunene» i Trøndelag. Over halvparten av det som var igjen, ble brukt opp på ett enkelt år for å dekke underskuddet. Det betyr at kommunen nesten ikke har noe sikkerhetsnett igjen: går det galt et år til, er det lite å falle tilbake på, og kommunen risikerer å havne under statlig kontroll (kalt «ROBEK»).

Høy gjeld og kutt i alle sektorer

Samtidig er gjelden høy — lånet tilsvare mer enn en hel årsinntekt. For å unngå å gå tom for penger har Melhus vedtatt et **omstillingsprogram for 2025–2028**: spare 20 millioner i 2025, pluss et behov for ytterligere kutt på rundt 15 millioner, og redusere kostnadene i *alle* sektorer. Kommunen er ærlig på at dette «kan få konsekvenser for noen innbyggere» — altså at noen tilbud kan bli mindre. Dette er ikke innstramming fra styrke, men **omstilling fra nød**: kommunen kutter fordi den må, ikke fordi den har funnet smarte sparemuligheter.

Den muligheten som allerede er brukt opp: Mange kommuner som får økonomiske problemer kan velge å innføre eiendomsskatt for å hente inn nye penger. **Det har Melhus allerede gjort** — kommunen krever inn eiendomsskatt (1,0 promille, med et bunnfradrag på 170 000 kroner). Det betyr at Melhus, i motsetning til en del rikere kommuner, *ikke* har en stor ubrukt inntektskilde å ty til. Krisen må i hovedsak løses ved å få kontroll på utgiftene og styringen, ikke ved å hente inn mer skatt.

Det ærlige bildet er altså verken «Melhus driver smart og nøkternt» eller «Melhus er håpløst blakk». Det er en vekstkommune **uten finansielle puter**, som mistet kontrollen på de største regningene, brukte opp mesteparten av reservene, og nå må rydde opp i selve styringen for å unngå statlig kontroll.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Melhus så vidt pluss (0,9 %) — under det anbefalte nivået (1,75 %). Det er for lite til å bygge opp reserver igjen.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Melhus: 5,5 % — lavt, og nær halvert siden 2020. Nesten ingen reserve igjen.

Kassakreditt

En slags kortsiktig nødkasse — som en kassekreditt på brukskontoen. At Melhus i februar 2025 måtte bruke deler av en kassakreditt på 140 millioner bare for å klare lønnsutbetalingen, viser hvor stram likviditeten (de daglige pengene) var.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Melhus rettferdig med helt ulike kommuner — og det viser at Melhus driver nesten alt under forventet behov.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Melhus' gjeld tilsvarer rundt 103 % av en hel årsinntekt — høyere enn hos de fleste sammenlignbare kommuner, og en viktig grunn til at kommunen må stramme inn.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Melhus har den allerede (1,0 promille, med bunnfradrag 170 000 kroner) — så dette er ikke en stor ubrukt inntektskilde for kommunen.

ROBEK

Et statlig register for kommuner i økonomisk ubalanse. Havner en kommune her, må staten godkjenne store økonomiske beslutninger. Melhus er ikke der ennå, men ligger på randen.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Melhus' egne årsrapporter og budsjetter, kommunerevisjonen (Revisjon Midt-Norge / kontrollutvalget) og lokalpressen (Avisa Gaula). Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det her *ikke* nødvendigvis nøktern, smart drift — i Melhus skyldes det i stor grad at pengene ikke strakk til. Og ingenting i denne analysen påstår «sløsing»; poenget er at det finnes en indikasjon på effektiviseringspotensial i selve styringen av budsjett og bemanning, og at noen må si hva som skal betale for hva.